

5. Výdaje za léky

Ve struktuře výdajů na zdravotní péči mají nezastupitelný podíl výdaje na léky. V průběhu času má výše výdajů na léky rostoucí tendenci, která je významně ovlivněna i novým přístupem k inovativní léčbě spojené s rozvojem specializovaných center a větším využíváním centrových léků. Právě centrové léky s vyšší pořizovací cenou se každoročně podílejí vysokou měrou na vyšším růstu výdajů.

Centrové léky jsou speciální moderní léky, které jsou oprávněni podávat jen lékaři ze specializovaných pracovišť (center). Jedná se zejména o moderní léky pro léčbu onkologických onemocnění a pro některá chronická onemocnění, jako je např. revmatoidní artritida, roztroušená skleróza, cystická fibróza a další. Lékaři je podávají pacientům, kteří splňují přesně dané podmínky, zpravidla přímo ve zdravotnickém zařízení.

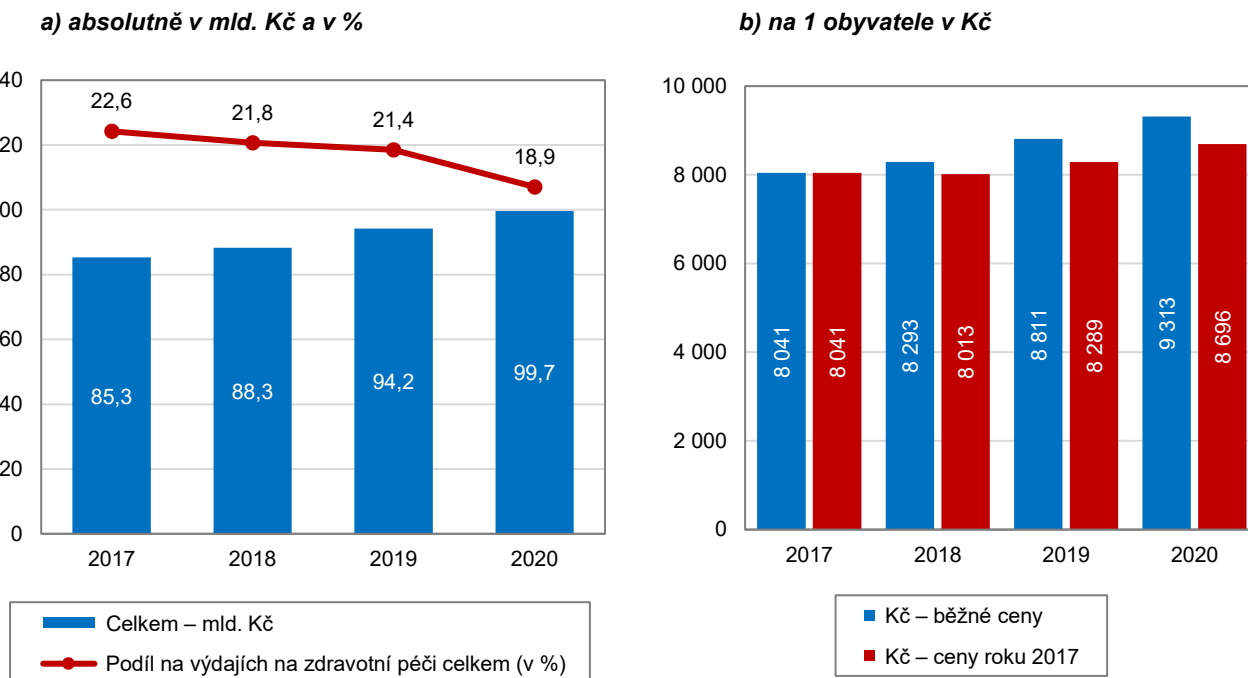
Tato kapitola podává přehled základních údajů o celkových výdajích na léky od roku 2017. Poskytuje především podrobné údaje o výdajích na léky **dle místa spotřeby a zdroje financování**. Místem spotřeby je v této souvislosti myšleno rozdělení léků na **ambulantně vydávané léky**, tedy ty, které jsou buď vydávány pacientům na lékařský předpis, nebo jsou nakupovány v rámci volného prodeje léků, a na léky spotřebovávané v rámci léčby přímo **ve zdravotnických zařízeních** (obvykle v rámci hospitalizací).

Pozornost je zaměřena rovněž na výdaje na léky **z hlediska jejich financování**. V České republice mají v tomto směru klíčové postavení zdravotní pojišťovny, které hradí přes 70 % veškerých výdajů na léky. Zbývající část výdajů na léky si lidé platí z vlastních kapes.

5.1. Celkové výdaje za léky

V České republice bylo v roce 2020 vydáno **za léky bezmála 100 mld. Kč**, což představovalo 19 % běžných výdajů na zdravotní péči. Na jednoho obyvatele ČR připadla průměrná částka za léky ve výši 9 313 Kč, což je o téměř 1 300 Kč více než před 4 roky v roce 2017.

Graf č. 5.1. Výdaje na léky v Česku – základní ukazatele, 2017–2020

Zdroj: ČSÚ 2022, Zdravotnické účty ČR 2017–2020

Jak je patrné z grafu č. 5.1., vývoj celkových výdajů za léky vykazuje za poslední 4 roky vzestupnou tendenci. Celkové výdaje za léky dosáhly v roce 2017 částky 85,3 mld. Kč. V posledním sledovaném roce to již bylo 99,7 mld. Kč.

Tabulka č. 5.1. Výdaje na léky v Česku podle zdrojů jejich financování a způsobu získání, 2017–2020 (mld. Kč; %)

Zdroj financování způsob získání	2017	2018	2019	2020	Změna mezi r. 2019 a 2020		Na 1 obyv. v r. 2020 (v Kč)	Struktura v r. 2020 (v %)
					mld. Kč	v %		
Zdravotní pojišťovny	59,9	62,9	67,2	71,3	4,1	6,2	6 666	71,6
Léky na předpis	35,3	36,3	38,0	38,9	0,9	2,3	3 631	39,0
získané v lékárnách	25,4	26,2	27,9	29,6	1,7	6,2	2 765	29,7
získané v nemocnicích	8,2	8,4	8,5	7,7	-0,8	-9,4	720	7,7
získané v jiných zařízeních	1,6	1,7	1,6	1,6	-0,1	-3,9	146	1,6
Léky spotřebované přímo ve zdravotnických zařízeních	24,6	26,6	29,2	32,5	3,3	11,2	3 035	32,6
Domácnosti	25,4	25,5	27,0	28,3	1,3	4,8	2 647	28,4
Doplatky za léky na předpis	11,2	11,1	11,8	12,3	0,5	4,6	1 152	12,4
Volně prodejné léky (získané v lékárnách)	14,2	14,4	15,2	16,0	0,8	4,9	1 494	16,0
Celkem	85,3	88,3	94,2	99,7	5,4	5,8	9 313	100,0

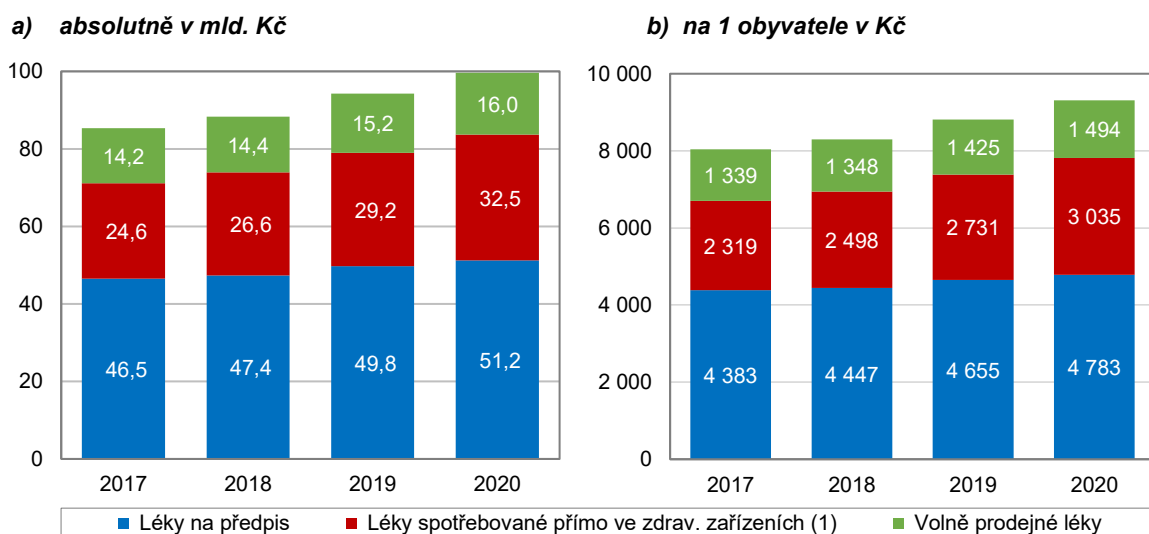
Zdroj: ČSÚ 2022, Zdravotnické účty ČR 2017–2020

Rostou zejména výdaje na léky spotřebované ve zdravotnických zařízeních

V roce 2020 **meziročně** vzrostly výdaje na léky o 6 % (5,4 mld. Kč), a to především díky rostoucím výdajům na léky spotřebované ve zdravotnických zařízeních (nárůst o 11,2 %; 3,3 mld. Kč) a přímým výdajům domácností na doplatky za léky na předpis, které se v porovnání s rokem 2019 zvýšily o 4,6 % (0,5 mld. Kč). Za volně prodejné léky utratily české domácnosti 16 mld. Kč, tedy o 5 % více ve srovnání s rokem 2019.

Vývoj jednotlivých skupin výdajů za léky se ve sledovaném období lišil, jak ukazuje graf č. 5.2. **U všech druhů léků** lze sledovat postupný nárůst až do roku 2020. Nejpozvolnější byl u **léků na předpis hrazených z veřejného zdravotního pojištění**.

Graf č. 5.2. Výdaje na léky v Česku podle způsobu jejich získání, 2017–2020

(1) Léky hrazené z rozpočtu zdravotních pojišťoven spotřebované přímo ve zdravotnickém zařízení. Bez ohledu na to, zda se jedná o lůžkové, ambulantní zařízení, či ambulantní část lůžkového zařízení.

Zdroj: ČSÚ 2022, Zdravotnické účty ČR 2017–2020

Výdaje na léky na předpis hrazené z veřejného pojištění dosahovaly v letech 2017–2019 průměrného podílu 41 % z celkových výdajů na léky. V roce 2020 poklesl na úroveň 39 % a sestupný trend očekáváme i nadále ve prospěch výdajů za **léky spotřebované přímo v lůžkových zdravotnických zařízeních**. Podíl výdajů na tyto léky se od roku 2017 (29 %) pozvolna zvyšuje na 33 % v roce 2020. Přímé výdaje domácností na **volně prodejné medikamenty a na doplátky na léky** mají v uvedeném období poměrně stabilní podíly na celkových výdajích na léky.

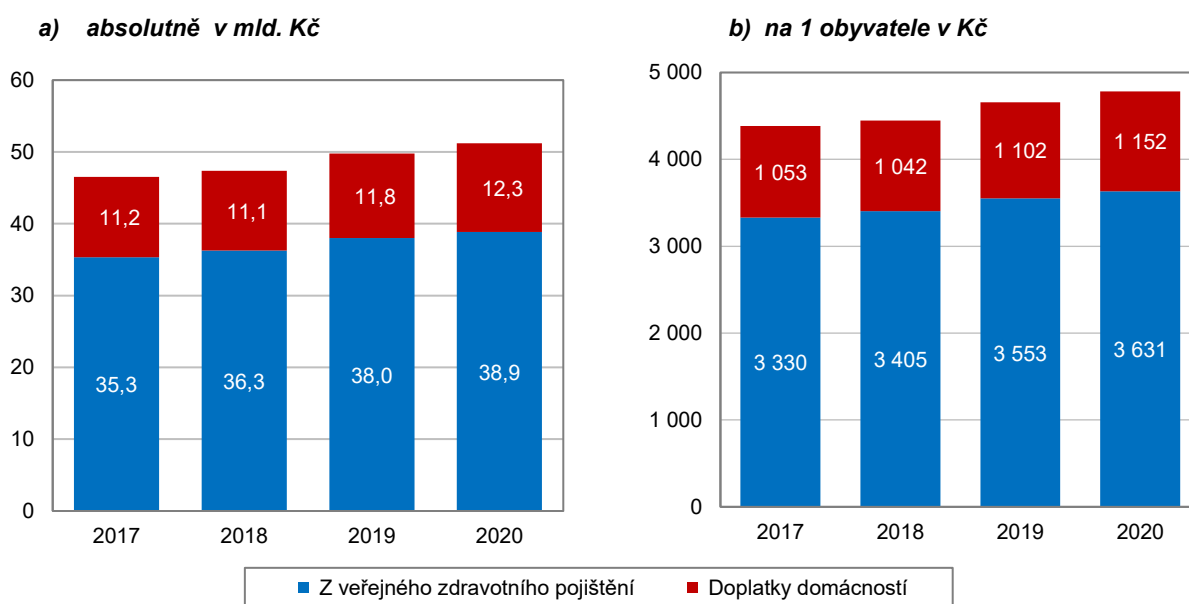
5.2 Výdaje za léky podle místa spotřeby a zdrojů financování

Za **ambulantně vydávané léky** hrazené z veřejného zdravotního pojištění a doplatků domácností bylo v roce 2020 vynaloženo 67,2 mld. Kč. Z uvedené částky tvořily výdaje na léky vydané na předpis včetně jejich doplatků 51,2 mld. Kč a za volně prodejné léky 16 mld. Kč. Výdaje za ambulantně vydávané léky tak tvořily 12,8 % celkových výdajů na zdravotní péči, které v roce 2020 dosáhly výše 526,2 mld. Kč.

Na **léky spotřebované ve zdravotnických zařízeních** bylo v roce 2020 vydáno téměř o osm miliard více než před čtyřmi roky. V roce 2020 léky spotřebované ve zdravotnických zařízeních představovaly 6,2 % z celkových výdajů na zdravotní péči.

Pokud se zaměříme na výdaje za ambulantně vydávané léky v absolutních hodnotách, tak je z následujícího grafu č. 5.3. patrné, že ve sledovaném období výdaje na **léky na předpis hrazené z veřejného zdravotního pojištění** nezaznamenaly žádné výrazné výkyvy, podobně tomu bylo i s **přímými výdaji domácností za léky na předpis a volně prodejné léky**. Výdaje za všechny zmíněné skupiny léků dosáhly v roce 2020 zatím svého historického maxima.

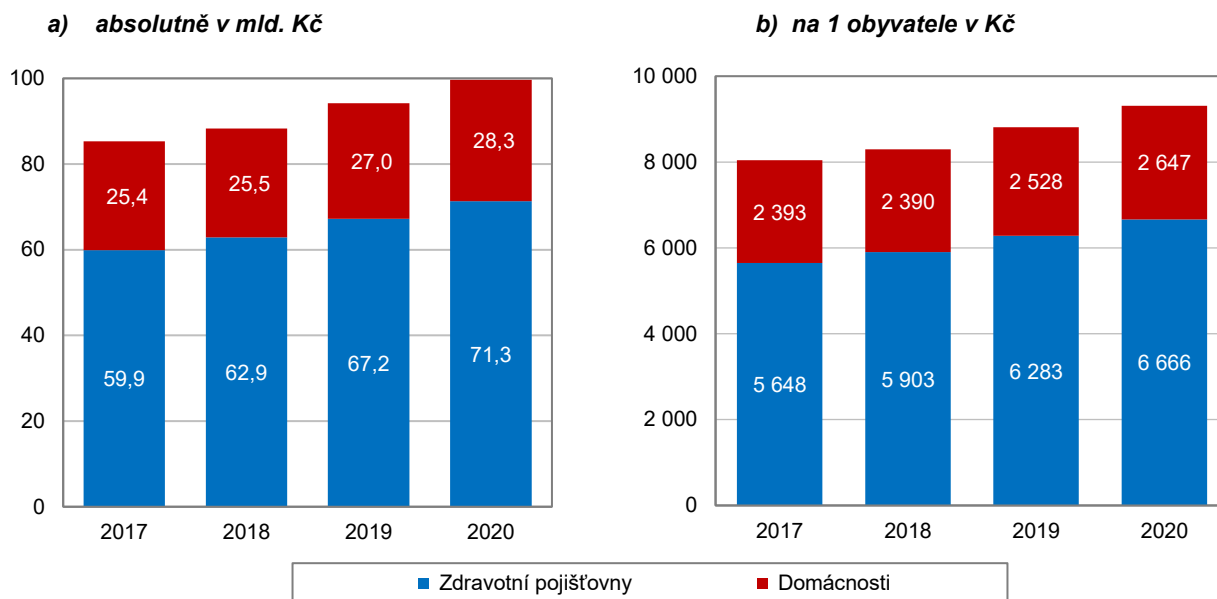
Graf č. 5.3. Výdaje za léky na předpis v Česku podle způsobu jejich úhrady, 2017–2020

Zdroj: ČSÚ 2022, Zdravotnické účty ČR 2017–2020

Zvyšují se výdaje zdravotních pojišťoven na léky spotřebované ve zdravotnických zařízeních

Výdaje zdravotních pojišťoven na zdravotní péči v roce 2020 dosáhly 369,4 mld. Kč, tj. 70 % z celkových výdajů na zdravotní péči v České republice. Zdravotní pojišťovny vydaly za **léky na předpis a léky spotřebované ve zdravotnických zařízeních** v daném roce 71,3 mld. Kč (graf č. 5.4.), které tvořily 19,3 % jejich celkových výdajů na zdravotní péči. Podíl výdajů za uvedené skupiny léků na veškerých výdajích zdravotních pojišťoven na zdravotní péči poklesl od roku 2017 o necelé 3 procentní body.

Graf č. 5.4. Výdaje na léky v Česku podle zdrojů jejich financování, 2017–2020

Zdroj: ČSÚ 2020, Zdravotnické účty ČR 2017–2020

Největší část výdajů domácností na zdravotní péči jde na doplatky na léky a volně prodejné léky

Výdaje za léky představují největší položku výdajů domácností na zdravotní péči. V roce 2020 utratily domácnosti za volně prodejné léky a doplatky za léky na předpis celkem 28,3 mld. Kč, což představovalo necelých **47 % veškerých výdajů domácností na zdravotní péči**. Ve sledovaném období 2017–2020 nedocházelo k výrazným změnám, co se týká relativní zátěže plateb za léky v rozpočtech domácností na jejich celkových výdajích.

Z údajů v grafu č. 5.5. a) vyplývá, že v roce 2020 doplácely domácnosti celkem 12,3 mld. Kč za léky na předpis, což je o 1,2 mld. Kč více než v roce 2017. Domácnosti dále vydaly celkem 16 mld. Kč za volně prodejné léky, což představovalo třináctiprocentní nárůst během čtyř let (z 14,2 mld. Kč). Domácnosti utratily za léky za období 2017–2020 celkově přes 106 mld. Kč.

Dlouhodobě jsou léky v České republice zhruba ze sedmi desetin financovány zdravotními pojišťovnami a necelých 30 % pak připadá na domácnosti.

V průměru každý obyvateľ České republiky v roce 2020 zaplatil za léky 2,6 tisíce korun

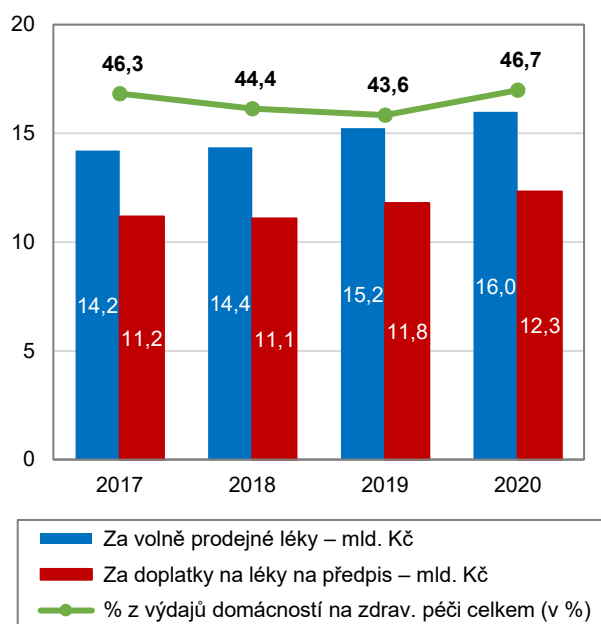
Z grafu č. 5.5. b) je patrný vývoj **výdajů domácností za doplatky za léky na předpis a za volně prodejné léky přepočtené na jednoho obyvatele**. V průměru bylo na 1 obyvatele ČR v roce 2020 vydáno domácnostmi 2 647 Kč, přičemž z toho 1 152 Kč připadlo na doplatky za léky na předpis a 1 494 Kč na volně prodejné léky.

Průměrné doplatky na léky na předpis za poslední čtyři roky vzrostly z 1 053 Kč na 1 152 Kč v přepočtu na jednoho obyvatele. Výdaje na volně prodejné léky také pozvolna rostou, mezi roky 2017–2020 se zvýšily o 155 Kč.

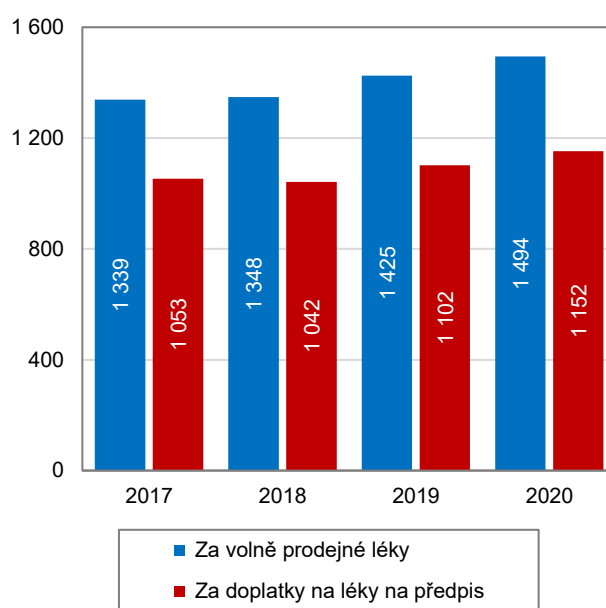

Graf č. 5.5. Výdaje domácností na léky v Česku – základní ukazatele, 2017–2020

a) absolutně v mld. Kč a v %

b) na 1 obyvatele v Kč

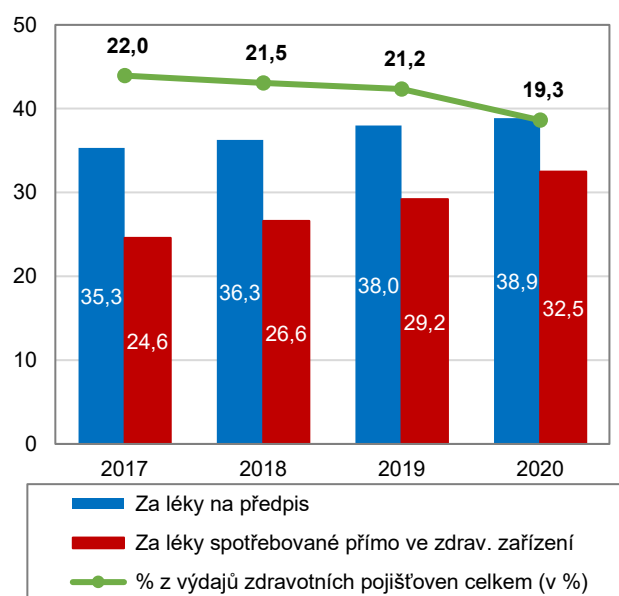
Zdroj: ČSÚ 2020, Zdravotnické účty ČR 2017–2020

V roce 2020 uhradily zdravotní pojišťovny za léky v průměru na jednoho obyvatele 6,7 tisíce korun

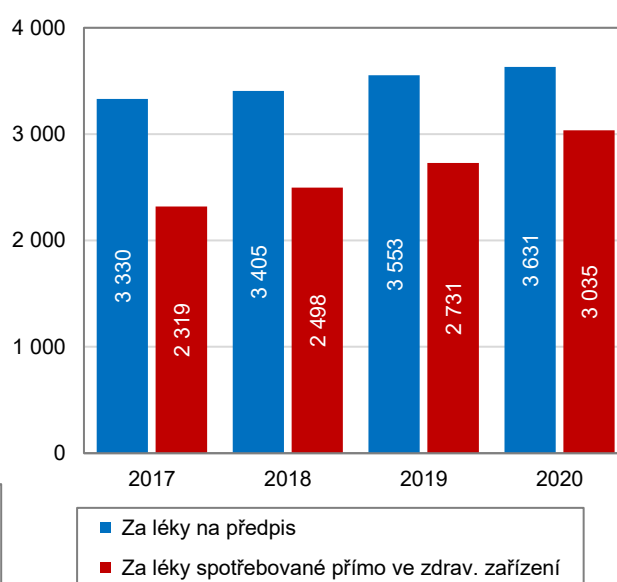
Graf č. 5.6. znázorňuje přehled výdajů zdravotních pojišťoven za léky na předpis a za léky poskytnuté pacientům ve zdravotnických zařízeních v přepočtu na jednoho obyvatele. Průměrné výdaje zdravotních pojišťoven za léky na jednoho obyvatele v roce 2020 dosáhly 6 666 Kč, z čehož za léky na předpis 3 631 Kč a za léky spotřebované ve zdravotnických zařízeních 3 035 Kč.

Graf č. 5.6. Výdaje zdravotních pojišťoven na léky v Česku – základní ukazatele, 2017–2020

a) absolutně v mld. Kč a v %

b) na 1 obyvatele v Kč

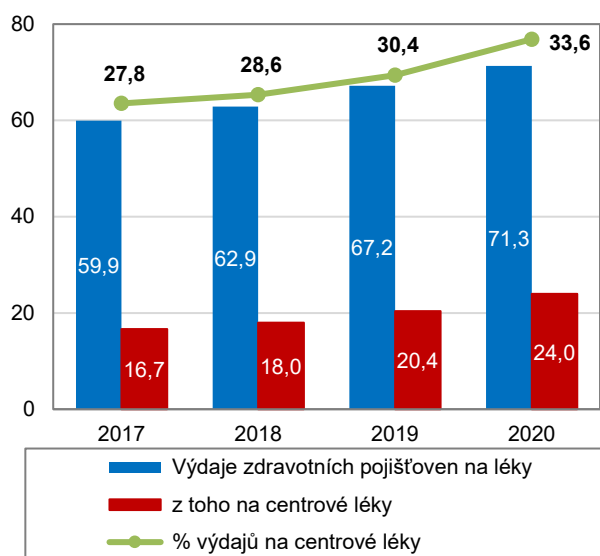
Zdroj: ČSÚ 2022, Zdravotnické účty ČR 2017–2020

Výdaje zdravotních pojišťoven na centrové léky vzrostly za uplynulé čtyři roky o 44 %

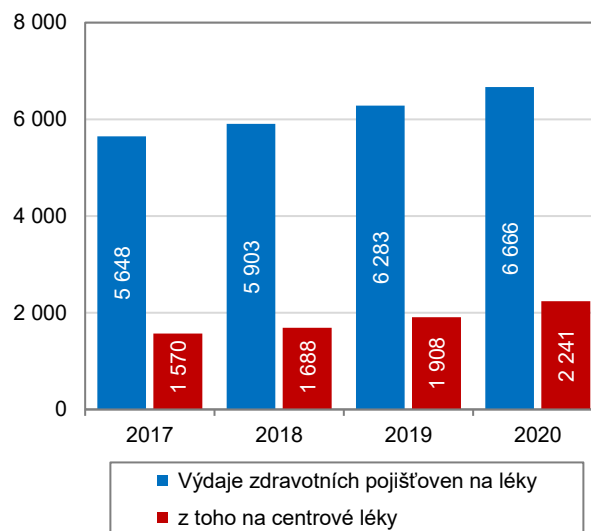
Celková částka, kterou uhradily zdravotní pojišťovny v roce 2020 za léky pro specializovaná centra, dosáhla výše 24,0 mld. korun. Za centrové léčivé přípravky, poskytované v rámci lůžkové péče, bylo vydáno až 90 % z uvedené částky. Zatímco v roce 2017 vynaložily zdravotní pojišťovny na léčivé prostředky ve specializovaných centrech s lůžkovým oddělením 15,3 mld. Kč, v roce 2020 vzrostla částka na 21,6 mld. Kč. Výdaje za léky poskytované ve specializovaných centrech při ambulantní léčbě se rovněž každoročně pozvolna zvyšovaly až na hodnotu necelých 2,4 mld. Kč v roce 2020. V porovnání s rokem 2017 se zvýšily téměř dvojnásobně. Hlavní příčinou růstu výdajů je příliv nových preparátů a rozšiřování indikací, takže tuto léčbu dostává více pacientů než dříve. Ve specializovaných pracovištích se léčí především onkologická, metabolická, kardiovaskulární a neurologická onemocnění.

Graf č. 5.7. Výdaje zdravotních pojišťoven na léky a centrové léky v Česku – základní ukazatele, 2017–2020

a) absolutně v mld. Kč a v %

b) na 1 obyvatele v Kč

Zdroj: ČSÚ 2022, Zdravotnické účty ČR 2017–2022

